

Mand, muslim og minoritet

Oplevede positioneringer og håndteringsstrategier blandt etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund

Keywords: køn, maskulinitet, intersektionalitet, etnicitet, identitet, stigma, race og religion

Resumé Forskningen i mediediskurser i Danmark viser, at etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund fremstilles ud fra negative kønsstereotyper som uciviliserede, voldelige og aggressive. På baggrund af denne forskning analyserer denne artikel, hvordan etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund oplever, at deres maskulinitet bliver positioneret i Danmark. Endvidere undersøges og analyseres, hvilke strategier etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund anvender for at håndtere den oplevede positionering. Undersøgelsen er baseret på 15 interviews med etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund, som alle enten er født eller opvokset i Danmark. Artiklens resultater viser, at samtlige interviewede mænd oplever, at de positioneres ud fra negative stereotyper på baggrund af deres maskulinitet i krydsfeltet mellem religion, etnicitet og alder. Yderligere oplever de på baggrund af oplevede positioneringer, at deres maskulinitet er marginaliseret i det danske samfund. Analysen viser også, at mændene anvender specifikke strategier til at håndtere de oplevede positioneringer. Artiklens teoretiske ramme udgøres af teorier om maskulinitet, intersektionalitet, othering, agency og social identitet.

Diskursen i Danmark har i flere år konstrueret et homogeniseret billede af etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund, hvor de fremtrædende stereotype forestillinger portrætterer dem som kvindeundertrykkende, voldsparate, radikaliserede og som en potentiel trussel mod Vesten (Andreassen 2007; Christensen, Jensen & Larsen 2018; Gerami 2005; Hervik 1999; Hussain et al. 1997; Walle 2004). Etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund har derfor i mange år været omdrejnings-

Fatima Al-Shamasnah, kandidat i sociologi fra Aalborg Universitet med interesse i køn, intersektionalitet og minoriteter.

Jinan Hammoude, kandidat i sociologi fra Københavns Universitet med interesse i køn, etniske minoriteter, religion og intersektionalitet.

punktet for debatter om radikaliserings, kriminalitet, vold og negativ social kontrol (Hervik 2002: 192). Denne negative diskurs over for etniske minoritetspersoner med muslimsk baggrund, og særligt mænd, er veldokumenteret i national forskning i offentlige diskurser (Andreassen 2007; Hervik 1999; Hussain et al. 1997). Den nationale forskning af danske nyhedsmedier viser, at stereotype forestillinger reproduceres af etniske minoritetsmænd som undertrykkerne, mens etniske minoritetskvinder fremstilles som de undertrykte (Andreassen 2007; Christensen, Jensen & Larsen 2018). På trods af, at der reproduceres stereotype forestillinger om etniske minoritetspersoner med muslimsk baggrund, har minoritets- og kønsforskningen i Danmark hidtil haft størst fokus på undersøgelser af kvinder. Der er derfor begrænsede studier, der undersøger etniske minoritetsmænd som kønnede individer (Christensen, Jensen & Larsen 2018).

På baggrund af de begrænsede undersøgelser af etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund undersøger denne artikel gennem kvalitative interviews, hvilken betydning samfunds- og mediediskursen har for etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund i Danmark. Diskursforskningen har allerede vist, at offentlige diskurser fremstiller etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund i Danmark ud fra negative stereotypificerende forestillinger, men etnicitets- og kønsforskningen har i mange år primært haft fokus på etniske minoritetskvinder. Derfor er forskningen af særligt voksne etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund endnu begrænset (Christensen, Jensen & Larsen 2018). Denne artikel har som følge heraf til formål at give et empirisk indblik i etniske minoritetsmænds oplevelser med disse diskurser, og hvorledes de håndterer oplevelser af andetgørelse og stereotypificerende positioneringer i dansk kontekst. Positioneringsbegrebet forstås i denne artikel som den proces, hvor social identitet forhandles og placeres gennem diskursive processer og samtaler. Analysen tager desuden udgangspunkt i et kønnet perspektiv, der undersøger, hvordan mændene oplever sig positioneret af majoriteten på baggrund af deres etnicitet, køn og religion, samt hvilke strategier de anvender til at håndtere disse positioneringer.

Metode og empirisk materiale

Det empiriske materiale, der anvendes som grundlag for denne artikel, blev indsamlet over to omgange i forbindelse med to specialer. Første gang i 2020 i forbindelse med Fatima Al-Shamasnahs kandidatspeciale fra Aalborg Universitet og anden gang i 2021 i forbindelse med Jinan Hammoudes opfølgende kandidatspeciale fra Københavns Universitet. Artiklens primære empiri fordeler sig dermed over 15 interviews af biografisk narrativ karakter indsamlet fra 2020-2021.

Begge rekrutteringsomgange er foregået gennem personlige netværk og Facebook-grupper som ”Muslimer til stemmeboksen” og ”Stop diskrimination i Danmark”. Fælles for informanterne er, at de er etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund, som er født og opvokset i Danmark eller er kommet hertil som børn. De interviewede mænd er mellem 22 år og 45 år. Interviewene varede mellem en halv time og halvanden time og blev foretaget af henholdsvis Fatima Al-Shamasnah i 2020 og Jinan Hammoude i 2021. Samtlige interviews er optaget og transskriberet i fuld længde. Grundet tiltag relateret til COVID-19 er de fleste interviews foretaget telefonisk, mens enkelte er foretaget der, hvor informanten har ønsket. Informanterne blev informeret om undersøgelsens formål, samt at de er fuldt anonymiseret. Alle navne brugt i artiklen er derfor pseudonymer, mens andet personfølsomt information er sløret.

I første indsamling i 2020 viste det sig, at der var en række udfordringer forbundet med brugen af det biografisk narrative interview. Dette kom til udtryk i interviewsituationen. Den primære udfordring var, at mændene havde svært ved at italesætte deres maskulinitet og andre private eller følsomme områder i deres livsfortælling uden guiding. Det stod klart, at mændene ikke var vant til at sætte ord på dét at være mand og generelt ikke var vant til at tale om mere sårbare oplevelser. Derfor blev vægten lagt på den semistrukturerede del af den biografisk narrative interviewguide, og i 2021-indsamlingen var det derfor det semistrukturerede interview, der var i fokus. Under begge indsamlinger var mændene initialt meget opmærksomme og skeptiske over, hvad undersøgelsen skulle bruges til, da de frygtede, at de ville blive negativt positioneret af os som interviewere. Netop dette viser, hvor opmærksomme mændene selv er på de negative positioneringer, diskurser og stereotypificerende forestillinger, der hersker om dem. Dette uddybes i de følgende afsnit.

Positioneringer i interviewsituationen

Som interviewere blev vi både under rekrutteringsprocessen og i selve interviewsituationen positioneret i en række roller; både som interviewere, etniske minoritetspersoner og kvinder. Netop vores køn kan have haft indflydelse på selve interviewsituationen. Interviewere af samme køn eller modsatte køn som informanterne vil altid aktivere bestemte positioneringer i interviewsituationen (Højgaard 2010: 18). Vores køn som kvinder, der interviewede mænd, kan muligvis have haft den betydning, at mændene i højere grad har været bevidste om, hvilke fortællinger de har valgt at berette om, samtidig med at de har undgået bestemte emner grundet manglende fælles forståelse baseret på køn. Endvidere kan vores egen etniske- og religiøse minoritetsposition som undersøgere have afvæbnet mændenes initiale skepsis, og bevirket at de kunne føle sig mere trygge i forhold til undersøgelsens formål og under selve interviewet. Vi fik som undersøgere begge en form for insiderstatus, i forhold til at mændene på baggrund af vores egen etniske- og religiøse minoritetsbaggrund stolede på os og vores intentioner med undersøgelsen. Feltet kan derfor potentielt være vanskeligere for majoritetsetniske forskere at tilgå, da de af mændene vil kunne betragtes som outsiders og dermed som mulige trusler i forhold til at skabe miskrediterende narrativer om dem. Magtforholdet i interviewsituationen vil i givet fald blive forstærket, da mændene vil kunne opleve, at majoritetsetniske forskere repræsenterer majoritetsbefolkningen og dermed de stigmatiserende diskurser, der hersker i den offentlige debat og mediebildet. Det blev generelt italesat af informanterne, at det var betryggende, at vi som interviewere delte både etnisk- og religiøs minoritetsbaggrund.

Etiske overvejelser

Som tidligere nævnt forbindes muslimske minoritetsmænd med stereotypificerende diskurser og fordomme, som de mandlige informanter selv var meget bevidste om. Derfor var der en række etiske problemstillinger, vi aktivt skulle forholde os til for at imødekomme mændenes bekymringer. Informanternes fortællinger var private og sårbare, og det var vores opgave at sikre, at de ikke blev berørt negativt under hverken empiriindsamlingen

eller efter undersøgelsens afslutning, samt at de ikke kunne genkendes af andre. Informanterne blev informeret om undersøgelsens formål, og hvad deres deltagelse i undersøgelsen bidrog med. Vi imødekom deres bekymringer ift. anonymisering ved at sikre os, at det ikke kun var deres navne, som blev anonymiseret, men også andre detaljer som kunne afsløre deres identitet, og som ikke var relevante for analysen, herunder arbejde, studie og bynavne, familienavne, navne på institutioner mv.

Samtlige informanter har medgivet, at de frivilligt ønskede at deltage, og vi har indhentet skriftligt samtykke fra alle. Vi gjorde ved rekrutteringen opmærksom på, at informanterne til enhver tid kunne trække deres samtykke tilbage, hvis de ombestemte sig efter interviewet. Efter interviewet med hver af dem sørgede vi endvidere for, at de blev debriefet, så de ikke følte sig efterladte, efter at de lige havde delt deres livsfortællinger. Debriefingen blev også brugt til at validere nogle af informanternes fortællinger for at minimere sandsynligheden for misforståelser. Slutteligt fik informanterne besked på, at de havde mulighed for at kontakte os, hvis de havde flere spørgsmål. Efter undersøgelsen tog vi også kontakt til de informanter, der udviste interesse i at få udleveret den færdige undersøgelse.

Forskningsfeltet minoritetsetniske mænd og maskulinitet

Forskningen i mænd og maskulinitet opstod som en forlængelse af kvinde- og kønsforskningen, der kom frem i forbindelse med feministiske strømninger i slutningen af 1960'erne (Christensen 2019: 20). I en dansk kontekst var det kontroversielt at rette blikket på mænds rettigheder, fordi der i Danmark i 1970'erne og 1980'erne var kommet et særligt fokus på kvindernes ret til ligestilling (Christensen 2019: 20). Samme tendens kan i dag ses i forbindelse med forskningen af etniske minoriteter og køn, hvor forskningen i dette felt særligt har beskæftiget sig med problemstillinger relateret til etniske minoritetskvinde (Christensen et al. 2018; Gerami 2004). I danske mainstream-medier og debatter konstrueres der et dikotomt kønsbillede af etniske minoriteter med muslimsk baggrund, hvor muslimske minoritetsetniske kvinder portrætteres som undertrykte, sårbare og marginaliserede, mens muslimske minoritetsetniske mænd fremstilles som patriarkalske undertrykkere. Simpelt op-

stillet skildres kvinden som offer og manden som gerningsmand. Nuancerne er ophævet i mainstreammedier og den politiske diskurs, og det italesættes ikke, at minoritetsetniske mænd også kan have udfordringer og problemer, der har at gøre med køn eller social baggrund.

Forskningen i køn og etnicitet har i Danmark længe spejlet dette diskursive billede, og til trods for et større intersektionelt fokus på samspillet mellem køn og etnicitet er det endnu sjældent, at der i dansk forskning inkluderes problemstillinger, der relaterer sig til eller undersøger voksne etniske minoritetsmænd som kønnede individer (for undtagelser, se Jensen & Liversage 2007; Jensen 2010; Christensen et al. 2017). Imidlertid er der i løbet af de sidste år blevet rettet opmærksomhed mod dette videnshul i den danske forskning, og der eksisterer derfor et reelt ønske om at inkludere etniske minoritetsmænd i forskningen af køn og etnicitet.

I en dansk kontekst har medie- og kulturforsker Rikke Andreassen (2007) foretaget en dybdegående undersøgelse og analyse af, hvorledes danske mainstreammedier gennem tiden har fremskrevet etniske minoritetsmænd som farlige, voldelige og kriminelle. I mediernes konstruerede forestillinger er det både mændenes etnicitet og deres maskulinitet, der resulterer i et negativt billede af, at brune mænd har en mere aggressiv og voldsparat maskulinitet (Andreassen 2007). Andreassens resultater understøttes af lignende forskning, der generelt viser en tendens til, at majoritetsbefolkninger i Vesten skaber et billede af etniske minoritetsmænd ud fra negative stereotyper (Jensen & Liversage 2007: 14; Hervik 2015; Hussain et al. 1997. For et norsk eksempel, se: Walle 2004). I international forskning fremhæver sociologen Shahin Gerami bl.a. i artiklen ”Islamic masculinities and muslim men” (2004), hvordan Vesten efter terrorangrebet 11. september 2001 har fremstillet muslimske mænd som en direkte samfundstrussel baseret på deres køn, religion og etnicitet. Ifølge Gerami er det universelle billede på den muslimske mand blevet en langskægget, mørklødet mand, der udgør en sikkerheds- og samfundstrussel mod Vesten (Gerami 2004). Diskursen omkring muslimske mænd og islam bærer således præg af årelange stereotypificerende fremstillinger, der portrætterer mændene som farlige, undertrykkende og primitive på baggrund af deres etnicitet, religion og køn.

En anden dansk forsker, der har bidraget til maskulinitets- og minoritetsfeltet, er Sune Qvotrup Jensen. Han har undersøgt,

hvorledes andetgørelse reproduceres af unge etniske minoritetsdrengene, og hvorledes de optager negative diskurser omkring sig selv og kapitaliserer på det ved at gøre det til deres stil at fremstå hypermaskuline, sexede og farlige (Jensen 2011). Jensen dykker dermed i sin forskning ned i, hvorledes unge minoritetsetniske drenge forsøger at håndtere det at have marginaliserede maskuliniteter. Samtidig inddrager han et intersektionelt perspektiv i sin undersøgelse, hvor han argumenterer for, at unge etniske minoritetsdrengene oplever, hvad han kalder for intersektionel andetgørelse. Med dét mener han, at de andetgørelsesprocesser, de unge drenge oplever, er knyttet til intersektionalitet, da andetgørelsen har rod i sociale differentieringsformer som etnicitet, køn og klasser (Jensen 2011: 65).

Et tredje bidrag til forskningen på dette område er undersøgelsen *Voksne etniske minoritetsmænd – marginalisering og intersektionalitet* af Christensen, Jensen og Larsen (2018), der bl.a. belyser, hvorledes minoritetsetniske mænd oplever, at andetgørelse og diskrimination knytter sig til et intersektionelt samspil af forskellige sociale differentieringsformer som køn, etnicitet og klasse.

De tre bidrag illustrerer, hvorledes et intersektionelt perspektiv aktualiseres, når et felt rummer en række sociale differentieringsformer, der hænger uløseligt sammen. Denne artikel bidrager dermed til den eksisterende forskning i feltet ved at anvende intersektionalitet til at belyse og nuancere kompleksiteten i, hvordan etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund oplever sig positioneret på baggrund af særligt køn, etnicitet og religion som sociale differentieringsformer, og måden mændene håndterer disse oplevede positioneringer på. Intersektionalitetsperspektivet inddrages og fremhæves som nødvendigt for at kunne forstå og forklare de sociale processer, der foregår i mændenes fortællinger.

Fundamentet for denne artikel er inspireret af og udgøres i høj grad af ovennævnte forskning. For det første i relation til at synliggøre den negative diskurs, der hersker om etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund og deres maskulinitet. For det andet i en fælles interesse for at undersøge, hvorledes disse mænd håndterer oplevelser af andetgørelse og eksklusion, og hvordan de gør maskulinitet i et spændingsfelt mellem minoritet og majoritet, hvor de fremstilles som fremmede og farlige. For det tredje i et ønske om at udvide forskningen inden for maskulinitets- og minoritetsfeltet i en dansk kontekst. Artiklen går

således bag om de negative mainstreamdiskurser og undersøger den målgruppe, der står for skud for disse diskurser. Den bidrager hermed med et mere eksplicit fokus på, hvorledes etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund oplever, at deres maskulinitet positioneres, og den kaster lys på de håndteringsstrategier, som mændene helt konkret anvender i forhold til at manøvre og navigere i positioneringen.

Teoretisk afsæt

Følgende afsnit har til formål at udfolde de teoretiske refleksioner og valg, der er blevet foretaget i undersøgelsen. Først udfolder vi etnicitetsbegrebet og forklarer, hvordan vi bruger det i undersøgelsen. Derefter præsenterer vi refleksioner omkring maskulinitet, religion og intersektionalitet og forklarer, hvordan disse operationaliseres og anvendes i undersøgelsen. Slutteligt uddybes vores refleksioner omkring positionering, og hvordan dette relaterer sig til begreberne andetgørelse og agency. Disse begreber har til formål at belyse de sociale processer, som relaterer sig til både at opleve positionering og at håndtere denne positionering ved anvendelse af håndteringsstrategier.

Etnicitet

Denne artikel anvender et socialkonstruktivistisk perspektiv på etnicitetsbegrebet, som bygger på teoretiske perspektiver fra den norske antropolog Frederik Barth (1969). Barth argumenterer for, at etnicitet er en social proces, der foregår ved sociale forhandlinger og etniske grænsedragninger. Barth beskriver etnicitet som følgende:

“The critical focus of investigation from this point of view becomes the ethnic boundary that defines the group, not the cultural stuff which it encloses” (Barth 1969: 15).

Det vil sige, at det ikke er en gruppes kulturelle indhold eller traditioner, der definerer gruppens etnicitet, men derimod de etniske grænsedragninger og markører, som konstituerer og definerer etnicitet og etniske grupper. På samme vis som Barth

problematiserer og distancerer forsker og sociolog Annick Prieur (1979) sig fra statiske og essentialistiske forståelser af etnicitet. Prieur argumenterer for, at etniske grupper ikke kan anses som homogene, da de kan være aldeles forskellige både på tværs af nationer og internt blandt lokale befolkninger (Prieur 1979).

Dette teoretiske perspektiv står i skarp modsætning til den måde, minoritetsetniske menneskers etnicitet italesættes på i mainstreammedier og offentlige diskurser som statisk og reduktionistisk (Andreassen 2007). Netop derfor er det relevant at fremhæve de sociale, processuelle og dynamiske aspekter, som etnicitetsbegrebet rummer. Informanternes etnicitet antages i artiklen derfor ikke som summen af deres kulturelle tilhørsforhold. I stedet forstås etnicitet ud fra de etniske grænsedragninger og markører, som informanterne selv italesætter og forhandler i deres fortællinger. I denne artikel beskrives informanternes etnicitet som minoritetsetnisk og majoritetsbefolkningens etnicitet som majoritetsetnisk, da det netop er mændenes minoriserede position i mødet med majoritetsbefolkningen og det danske samfund, der er det centrale omdrejningspunkt i undersøgelsen.

Maskulinitet

Fokus i etnicitets- og kønsforskningen har som nævnt primært været rettet mod kvinder, og undersøgelsen af maskulinitet og mænd er derfor et relativt nyt felt i Danmark (Christensen 2019: 19-20). Maskulinitet anskues i denne artikel som en social konstruktion i forlængelse af det sociale køn. Det er blandt andet et af de centrale pointer i maskulinitetsforskningen, at mænd ikke skal opfattes som én homogen gruppe, men bør undersøges og forstås i krydsningen mellem andre sociale kategorier (Reinicke 2002: 20; Lorentzen 2006: 120). Vi undersøger derfor, hvordan de mandlige informanter konstruerer og gør køn i samspil med sociale kategorier som etnicitet og religion. Desuden anskuer vi køn som en komponent i mændenes sociale identitet. Ifølge sociologen Raewyn Connell (2005) definerer mænd således oftest deres køn og graden af deres maskulinitet i opposition til det feminine, hvor maskulinitet konstrueres som værende kønsdominerende i forhold til det feminine (Connell 2005:68; Lorentzen 2006:121f.). Køn og maskulinitet konstrueres dermed af de forventninger og forestillinger, mænd oplever eksisterer omkring

det at være mand. Disse forestillinger kan både skabe positive og negative positioneringer for mændene. De kan opleve social gevinst ved at imødekomme de forventninger, der er til deres maskulinitet, ligesom de også kan blive socialt ekskluderet og stigmatiseret ved ikke at leve op til udbredte opfattelser af maskulinitet (Jensen 2019: 5).

Endvidere inddrages forskning fra religionsforskerne Jesper Petersen og Niels Valdemar Vinding, der med bogen *Sharia og Samfund* (2020) giver os et indblik i, hvordan islam fortolkes, og et grundlag, hvorpå vi i denne artikel kan forholde os til informanternes religion og trosforståelse. Petersen og Vindings forskning peger på, at islam kan ses som et produkt af kognitive processer, der foregår i menneskers hjerner, snarere end som noget, man direkte kan læse sig frem til i religiøse tekster (Petersen & Vinding 2020 :35). Muslimer er dermed selv med til at fortolke og konstruere deres egen forståelse af islam gennem diskurser, opdragelse, handlinger, overbevisninger og praksisser (ibid.). Det betyder, at vores informanternes forståelse af islam og det at være en muslimsk mand ikke nødvendigvis er forankret i islamiske helligtekster, men er et udtryk for den konstruerede opfattelse, de er socialiseret til at have af islam, muslimske mænd og ”muslimsk maskulinitet”. Artiklens forståelse af islam tager med andre ord afsæt i Petersens og Vindings operationalisering af, at der ikke findes én alment anerkendt fortolkning af islam, på trods af at muslimer kan tale normativt om islam i vendinger som ”som muslim” eller ”i islam” og kan hævde, at der kun er én sand form for islamisk praksis (Petersen & Vinding 2020: 39). Denne forståelse er med til at forklare, hvordan informanterne kan have forskellige konstruktioner af islam og muslimsk maskulinitet i deres fortællinger.

Intersektionalitet

Intersektionalitet har rod i sort amerikansk feminisme, hvor juristen Kimberlé Crenshaw (1991) for første gang teoretiserede begrebet i forbindelse med en undersøgelse af sorte kvinders dobbelte undertrykkelse baseret på deres køn og race (Christensen 2019: 23). Efterfølgende har begrebet tilegnet sig stigende popularitet, og særligt i de seneste 30 år har det haft betydelig indflydelse på køns- og minoritetsforskningen (Christensen & Jensen 2020: 104). Intersektionalitetsbegrebet har ikke en ibo-

ende teoretisk kerne, og derfor er det gennem tiden blevet anvendt forskelligt.

I denne artikel anvendes begrebet som et analytisk perspektiv eller en analytisk tilgang til at nuancere, hvorledes sociale differentieringsformer konstituerer hinanden gensidigt, mens summen af disse tilsammen går ud over enkeltdelene (Christensen & Siim 2006: 33). Dette kaldes for det ikke-additive princip. Specifikt anvendes intersektionalitet til at betragte betydningen af de sammenfiltringer af sociale differentieringsformer, vi undersøger som køn, religion og etnicitet. Samtidigt forstår vi også intersektionalitet som et sensitiverende begreb i den forstand, at begrebet fordrer, at vi forholder os åbne og opmærksomme over for andre sociale differentieringsformer, der kan vise sig relevante i empirien (Christensen & Jensen 2020: 109). Brugen af det intersektionelle perspektiv aktualiseres således i vores undersøgelse ved, at maskulinitet opfattes som en del af mændenes sociale identitet på samme måde som andre sociale differentieringsformer. Mændenes liv er ikke udelukkende formet og påvirket af deres køn, men også af andre sociale kategorier som etnicitet og religion. Disse sociale differentieringsformer er konstituerende for hinanden og bruges derfor til at undersøge, hvordan mændene gør køn og maskulinitet afhængig af deres sociale kontekst, samt hvilken betydning køn og etnicitet har for deres oplevede positioneringer.

Positionering

Artiklen trækker på forskerne Rom Harré og Bronwyn Davies (1990) positioneringsbegreb, hvor positionering beskrives som den proces, hvor social identitet forhandles og placeres gennem diskursive processer og samtaler. Begrebet udspringer af et socialkonstruktivistisk perspektiv og giver mulighed for at undersøge, hvorledes etniske minoritetsmænd oplever, at de bliver positioneret af majoriteten. Det sker således både gennem offentlige diskurser, i mødet med majoritetssamfundet og i samtaler og sociale interaktioner med majoritets-personer.

Som led i positioneringen kan mændene blandt andet opleve sig "andetgjorte". I analysedelen fokuserer vi derfor også på mændenes fortællinger om andetgørelse og "agency". Andetgørelse beskrives som det, der sker, når der skabes bestemte offentlige diskurser, hvorigennem generelle minoritetsgrupper kon-

strueres som “de fremmede” eller “de andre” og i forlængelse heraf problematiseres. Andetgørende diskurser har til formål at markere bestemte sociale grænser, som styrker majoritetens position som den legitime, mens minoritetens position konstrueres i modsætning til denne som den illegitime anden. Dette gøres ved, at de, der andetgøres, essentialiseres og samtidig reduceres til en række negative træk. Det sker blandt andet, når etniske minoritetsmænds maskulinitet, religion og etniske baggrund konstrueres som inferior og statisk. Agency kan i forlængelse af andetgørelse beskrives som etniske minoritetsmænds kapacitet eller evne til at handle aktivt, når de står over for andetgørende situationer og oplevelser. Jensen beskriver dette som “the capacity to act within as well as up against social structures” (Jensen 2011: 66). Agency er et særligt relevant perspektiv at inkludere i artiklens analyse af etniske minoritetsmænd, da de, der andetgøres, typisk kan komme til at blive fremstillet som uden agency. Altså som individer, der bliver gjort noget imod, uden at de er en del af en social udveksling, hvor de betragtes som aktivt handlende individer. Tværtimod kan der fra de andetgjortes side opstå en form for modstand. Konkret analyseres agency frem i analysen ved at identificere, hvorledes etniske minoritetsmænd anvender og udvikler bestemte strategier til at håndtere oplevede positioneringer og andetgørelse.

Analyse

Analysen falder i to del. Første del tager udgangspunkt i de gennemgående tematiske mønstre på tværs af informanternes fortællinger om deres oplevelse af at blive positioneret i mødet med majoritet. Anden del præsenterer de håndteringsstrategier, det empiriske materiale afdækker. Håndteringsstrategierne fremhæver mændenes evne til at udvikle og anvende teknikker til at håndtere oplevede positioneringer, stigma og andetgørelse.

Analysetemaer

Vi har identificeret fire temaer ud fra informanternes fortællinger. Første analysetema “Muslimske mænd i Danmark”, undersøger mændenes fortællinger og oplevelser med mediediskursen omkring muslimske mænd i Danmark. Andet tema, “Mel-

lem majoritet og minoritet”, omhandler mændenes møde med majoritetssamfundet. Tredje tema, “Maskulinitetspositioner”, undersøger hvordan mændenes maskulinitet er flerdimensionel, og hvordan mændene navigere mellem forskellige maskulinitets-praksisser. Fjerde tema, “Muslimsk maskulinitet”, omhandler hvordan mændene trækker på religiøse værdier i forhold til maskulinitet.

Muslimske mænd i Danmark

I dette første analyseafsnit tages der udgangspunkt i mændenes fortællinger om det at være muslimsk mand i Danmark, hvordan de oplever mediediskursen, samt hvad deres oplevelser er med at føle sig andetgjorte.

Samtlige informanter fortæller, at de oplever, at mediediskursen omkring muslimer i Danmark er andetgørende og reproducerer stereotype forestillinger om dem. De peger på, at mediediskursen i Danmark tegner et billede af dem som voldelige og aggressive. Det kommer til udtryk gennem deres erfaringer med mainstreammedier, hvor de ofte oplever negative fremstillinger af deres etnicitet, køn eller religion:

Karim: Jeg følte også nogle gange, at folk havde en forventning om, at de synes, at jeg var ikke sådan normal ift. at jeg skulle være sådan den aggressive type, når jeg nu kommer fra Aarhus V, og når jeg nu har den etniske baggrund, jeg har. (...) eller ja i hvert fald bare være lidt mere sådan dominerende. Dominansadfærd – selvom det ikke er noget, jeg synes karakteriserer folk med anden etnisk baggrund, at de er sådan mere dominerende, men jeg tror bare, det er sådan en tanke, man har fået fra medierne, hvor der i hvert fald er nogle få meget hårdkogte kriminelle, der sådan fylder tit ikke? (Karim 2020: 2-3).

Karims citat illustrerer, hvorledes diskursen omkring muslimske mænd ikke blot fylder i mediebilledet, men også har en indvirkning på hans levede hverdag i mødet med andre, der positionerer ham som aggressiv på baggrund af hans etniske baggrund, køn og bopæl. Aarhus V forbindes således med aggressive eller kriminelle mænd i den offentlige diskurs.

Hassan: Jamen, jeg tror bare et eller andet sted, at man har indgroet eller er født med den fordom, at anderledes mennesker eller andre etniciteter er lavere end dem (red. majoritetsetniske befolkning). Jeg tror bare, at det er ignorance, der hersker i samfundet. (...) Medierne spiller en stor rolle. Man skulle tro, at der var en agenda mod muslimer nu om dage. (...) De der mørklødede og mørkhårede mænd, hvis ikke, du var et dårligt menneske, så gjorde de (red. medierne) dig til et dårligt menneske (Hassan 2020: 3-4).

Hassans oplevelse af mediefortællingen om den ”mørklødede og mørkhårede mand” stemmer overens med den eksisterende forskning, hvor denne stereotyp italesættes bl.a. af Gerami, der argumenterer for, at en af de mest klassiske vestlige fremstillinger af muslimske mænd er som skæggede pistolbærende terrorister (Gerami 2004; Mertz 2005: 61).

Informanterne fortæller også, hvordan de oplever, at diskursen afspejler deres levede hverdage, hvor de på arbejde, uddannelsesinstitutioner og generelt i mødet med det danske samfund er bevidste om, at de positioneres som fremmede. Samtlige informanter er allerede fra barnsben, gennem oplevelser i det danske samfund, blevet bevidste om deres minoritetsposition og religiøse baggrund. Informanten Jihad fortæller, hvordan han meget tidligt fik en bevidsthed om sit navn, og hvordan andre opfatter ham i det danske samfund:

Jihad: Her i Danmark, der tror man bare, at når man er muslim, og når man hedder Jihad, så er man enten terrorist eller forbryder (...) (Jihad 2021: 2).

Jihad oplever forskellige udfordringer i forhold til sine synlige etniske markører, herunder sin hudfarve og religiøse baggrund. Hans navn bliver en markør for hans religiøse baggrund, der forstærker Jihads oplevelse af fremmedhed i forbindelse med, at han også er synlig etnisk minoritet med brun hud. Jihad og majoriteten af de andre informanter udtrykker en følelse af magtesløshed og eksklusion i deres dagligdag, da de konstant er bevidste om fremmedgørelsesprocesserne, der finder sted i forhold til deres muslimske baggrund, hudfarve, etnicitet og minoritetsposition. Mange af mændene er derfor bevidste om, at deres maskulinitet mistænkeliggøres på baggrund af deres køn, religion og hudfarve, og at de i sociale møder initialt identificeres ud fra en problematiseret anderledeshed.

Mellem majoritet og minoritet

Fælles for informanterne er, at når de bevæger sig i spændingsfeltet mellem minoritet og majoritet, oplever de diskursive processer som andetgørende og stigmatiserende, på baggrund af at de er minoritetsetniske mænd med muslimsk baggrund. Informanterne italesætter derfor aktivt de negative diskurser og forestillinger de møder, samtidig med at de alle forsøger på forskellige måder at navigere i at være minoritetsmand blandt majoriteten. Flertallet af mændene oplever, at de på baggrund af deres køn, religion og etnicitet bliver placeret i positioner, der mistænkeliggør dem som potentielle voldsmænd og kriminelle. Eksempelvis fortæller informanten Bilal, som er medicinstuderende og beskriver sig selv som en nørd, at da han gik igennem pubertetsalderen og udviklede mere maskuline træk, begyndte han at lægge mærke til, hvorledes hans omgivelser ændrede syn på ham:

Bilal: Det skete, især da jeg startede i gymnasiet. Jeg startede i gymnasiet som 15-årig. Nu er jeg 27, men det irriterer mig stadigvæk i dag, at jeg kan bare mærke, at hvis jeg går ud af metroen om aftenen på vej til min mors hus, og hvis det især er en hvid kvinde, så vil hun kigge tilbage (på mig) og virke skræmt. Og enkelte gange, så er de gået over på den modsatte side af vejen, og jeg er bare sådan ... Jeg vil dem ikke noget ondt. Jeg bliver pisseirriteret over sådan, hvorfor skal du være bange for mig? Fordi jeg tror, at det, jeg mener med den der transition (red. pubertetsovergang), det er, at der er måske sådan en naturlig frygt for mørke unge mænd, og den begyndte jeg så at mærke, da jeg nåede puberteten. Og det har bare irriteret mig og irriterer mig stadigvæk, fordi jeg har slet ikke været den der type, der skulle overfalde folk eller et eller andet. Jeg var bare nørden jo (Bilal 2020: 2).

Bilals oplevelse illustrerer, hvordan hans overgang fra dreng til mand får betydning for, hvorledes hans omgivelser ændrer syn på ham, da hans kropsbygning fysisk og synligt bærer bestemte stigma, som er knyttet til hans etnicitet på en kønnet måde. I Bilals møde med majoriteten er det dermed i intersektionen af hans etnicitet og maskulinitet, at han oplever, han positioneres ud fra negative stereotyper om mørke muslimske mænd. Den-

ne oplevelse af, at blive positioneret som en potentiel trussel eller kriminel på baggrund af en intersektion mellem etnicitet og køn er der flere af mændene der på samme vis har oplevet.

En af de andre informanter, Karim, har ligesom Bilal oplevet at blive positioneret på baggrund af at være minoritetsetnisk mand. Karim fortæller, hvorledes han i sin gymnasietid fandt styrke i sine skarpe faglige kompetencer, og han var i særdeleshed interesseret i samfund og politik. I den forbindelse havde han dog en oplevelse af ofte at blive misforstået i klassedebatter på baggrund af sit etniske og religiøse tilhørsforhold. Han oplevede flere gange, at han på baggrund af, hvad han opfattede som en politisk debat eller politisk uenighed, blev placeret i positioner, som han ikke identificerede sig selv med. Han fortæller blandt andet:

Karim: Så var der også nogle andre situationer, hvor der var nogle klassedebatter, hvor jeg også syntes, at der var nogle steder, hvor jeg stod lidt alene, når vi snakkede politik, ikke? Sådan USA og sådan noget. Det var i 2014, så det var meget terrorisme, og de var sådan lidt... Jeg ved ikke, der var sådan lidt med, at mænd med etnisk baggrund, de har sådan en bombe i dunken (red. maven), og så lige pludselig kan vi blive radikaliseret, og det synes jeg, det var sådan lidt, at igen det spiller ind på det her med, at vi af natur er mere aggressive og sådan noget. Det er en del af vores maskuline natur, og det syntes jeg også på en måde gjorde mig mere på en måde irriteret over det, at pga. vores politiske holdninger, så... så var der en større fare for at ... som jeg bare er komplet uenig i, at ligesom vi kan blive radikaliserede, og så lige pludselig, så er vi bare i Syrien eller sådan noget. Bare fordi vi er kritiske over for samfundsfaglæreren. Og ja det udviklede sig så på et tidspunkt, så var der det, der hedder Aarhus-modellen, som gik ud på, at gymnasie-lærere, de skulle indberette fare for... (red. radikalisering), og så blev jeg indberettet (Karim 2020: 6).

Ifølge Karim blev han uretmæssigt indberettet til politiet af sin samfundsfaglærer, fordi han ofte diskuterede politiske holdninger i klassen, som ikke altid stemte overens med majoritetens. Hans fortælling illustrerer, hvorledes hans klassekammerater og lærer trak på diskurser om etniske minoritetsmænd som hypermaskuline og aggressive og som nogle, der er i større risiko for

at blive radikaliseret. Dette forsøgte han at tale imod, hvilket udviklede sig og resulterede i, at han blev positioneret som en reel trussel. Det gik endda så vidt, at han blev indberettet for at være i risiko for at blive radikaliseret – en alvorlig konsekvens af diskursive processer og hans positionering i mødet med majoriteten. Karim, der selv identificerer sig langt fra alt, hvad der har at gøre med radikale holdninger, oplevede således, at han på baggrund af sin etnicitet, religion og maskulinitet blev anset som en faktisk samfundstrussel.

Disse former for mistænkeliggørelse fortæller samtlige mænd om, og flertallet af mændene oplever regelmæssigt at blive placeret i positioner, som de ikke selv identificerer sig med. Mistænkeliggørelsen af Bilal, Karim og de andre mænd kan forklares som en konsekvens af de fortolkningsrepertoarer, der udvikles via diskursive processer baseret på intersektionen mellem køn, etnicitet, alder, kultur og religion. Udover at have reelle og seriøse konsekvenser for mændene betyder det desuden, at mændenes sociale handlerum begrænses, da bestemte handlinger kan resultere i miskrediterende positioneringer og anklager. Vores empiri viser yderligere, at flere af mændene også har oplevet sig positioneret som kriminelle i hverdagen på baggrund af deres køn, religion og etniske markører. Informanten Samer fortæller om, hvordan han flere gange som ung oplevede, at politiet kropsvisiterede ham og hans venner uden nogen tilsyneladende grund (Samer 2021:12). Andre informanter beretter om lignende episoder.

Mændenes fortællinger understøttes af en nylig rapport, *Etnisk Profilerings – Hovedresultater fra tre undersøgelser* (2022), udarbejdet af Jeppe Kirkelund Søndergaard og Tarek Hussein for Institut For Menneskerettigheder. Rapporten viser, at der er et reelt problem med etnisk profilering i politiet, da minoritetsetniske mænd oftere sigtes og anholdes uden efterfølgende domfældelse sammenlignet med majoritetsetniske danske mænd (Søndergaard & Hussein 2022: 3-4). Ydermere viser rapporten, at det er særligt minoritetsetniske mænd fra mellemøstlige eller østafrikanske lande som Syrien, Libanon eller Somalia, der udsættes for etnisk profilering (Søndergaard & Hussein 2022: 9-11). Det peger i retning af, at vores informanternes oplevelser er en del af et aktuelt samfundsproblem, hvor bestemte diskurser og stereotype forestillinger ender med at have reelle konsekvenser for etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund i Danmark.

Maskulinitetspositioner

Som resultat af den stereotypificerende diskurs, som mændene oplever er normaliseret i Danmark, fortæller majoriteten af mændene, at de pendler mellem forskellige maskulinitets-praksisser og dermed tilpasser deres maskulinitet til den kontekst, de befinder sig i. Mændenes maskulinitet kommer til udtryk og positioneres, afhængigt af om de er sammen med andre mænd, blandt kvinder, i offentlige rum eller i religiøse kontekster, eksempelvis i moskeen eller blandt andre muslimer. Udover at mændene pendler mellem forskellige maskulinitetspraksisser, lever de også i en hybridkultur, idet de både har et tilhørsforhold til deres etniske minoritetskultur og religion og til den danske majoritetskultur. Netop dette har betydning for, hvordan mændene performer deres maskulinitet, afhængigt af om de begår sig blandt andre muslimer eller blandt den majoritetsetniske befolkning. I kraft af at mændene oplever, at deres maskulinitet mistænkeliggøres på baggrund af deres køn, religion og synlige etniske markører, opstiller de et modsætningsforhold mellem, hvordan de selv er maskuline, og hvordan ”de andre” er. Informanternes fortællinger viser således, at de opstiller en ”os” og ”dem”-dikotomi mellem dem selv og majoritetsetniske mænd. Majoritetsetniske mænd tillægges feminine værdier, som ifølge informanterne mindsker deres maskulinitet, mens de selv tilslutter sig traditionelle og hegemoniske maskulinitetsidealer, hvor de prioriterer at tjene penge, have økonomisk stabilitet og forsørge deres familier. Informanten Jafar fortæller for eksempel, hvordan han oplever, at danske medier tegner et billede af majoritetsetniske mænd: ” (...) jeg synes også, at man faktisk i danske medier tegner et billede af danske mænd som meget feminine, meget fimsede (...)” (Jafar 2021: 9).

Udover at mændene selv modpositionerer sig i forhold til majoritetsetniske mænd, oplever de altså også, at mediefremstillingen af majoritetsetniske mænd er anderledes end dem selv. På trods af, at samtlige informanter oplever, at medier reproducerer stereotypificerende forestillinger af dem som mænd, kapitaliserer flere af dem dermed på forestillingerne i medierne om dem som ”hårde mænd”. Herunder informanten Ali, som i takt med sin pubertetsudvikling ændrede fremtoning og stil og i højere grad blev bevidst om, hvordan han fremtrådte for andre, og hvordan denne fremtoning kunne bruges som en fordel:

Ali: Jeg spillede en sport, der hedder cricket før det, og det hoppede jeg fra, og så gik jeg fuld ind på styrketræning, og der fik jeg også rigtig meget opmærksomhed omkring det, fordi jeg pludselig var blevet meget større. Jeg gik fra at være buttet til at være spinkel, og så fra spinkel til at være sådan rimelig robust, og det var omkring det samme i to-tre år. Det hele skete samtidig med, at man har det her billede fra medierne omkring, at man skulle være sådan en badass, generelt alle udlændinge, og det gjorde bare, at folk ikke spillede dumme over for dig, hvis man kan sige sådan (Ali 2020: 8).

Citatet viser, hvordan Ali trækker på mediefremstillinger om etniske minoritetsmænd som ”badass” ved intensivt at fokusere på styrketræning for netop at få en større kropsbygning og derved en oplevelse af en mere maskulin fremtoning. Alis fortælling stemmer også overens med eksisterende forskning, hvor Andreassen fremhæver, hvorledes brune mænd fremstilles som hyperseksuelle, farlige og voldelige. Ali taler dermed strategisk ind i mediebilledet af den hyperseksuelle og farlige mand og opnår en symbolsk styrkeposition gennem frygt og respekt. Ud fra et agency-perspektiv opnår flere af informanterne en værditilskrivelse til deres sociale identitet, hvor de glorificerer deres stigma og modpositionerer sig selv i kontrast til majoritetsetniske mænd.

Muslimsk maskulinitet

Nogle af de tydelige maskuline værdier, som flere af mændene peger på, henter de fra deres forståelse af, hvordan en muslimsk mand bør være. Nogle af mændene forsøger altså at trække på religiøse maskulinitetsopfattelser og bruger religion som en overordnet forståelsesramme for, hvad maskulinitet er. Dette gør bl.a. informanten Jafar, der fortæller, hvordan han som mand er tæt knyttet til religion, og at han oplever, at religionen tilbyder ideelle værdier for en god mand, som ikke-muslimer ikke har adgang til:

Jafar: Vi har nogle andre perspektiver på, hvad det vil sige at være mand og maskulin, end mine danske venner har. Der kan godt være nogle lighedspunkter og enighed omkring det her emne, men jeg tror, når alt kommer til

alt, der tror jeg, at den store forskel ligger i, at vores, eller jeg taler på egne vegne, men mit syn og min opfattelse af det at være mand er meget præget af, hvad min religion siger om det, og hvad min religion har lært mig om det. Og den dimension har man naturligvis ikke, når man ikke er muslim og slet ikke er religiøs for eksempel (Jafar 2021: 14).

Jafar positionerer hermed ikke-muslimske mænds maskulinitet i kontrast til muslimske mænds maskulinitet, da han oplever, at religionen giver ham en forbilledlig forståelse af, hvad en god mand er, og hvilke egenskaber en mand bør besidde. Jafar bruger således sin forståelse for religionen som udgangspunktet for at beskrive, hvad maskulinitet er.

På trods af at flere af informanterne bruger islam som forståelsesramme for maskulinitet, italesætter de denne forskelligt, og i nogle tilfælde peger de endda på modsætningsfyldte værdier. Eksempelvis fortæller informanten Zakaria, at religionen befaler, at mænd skal være "kvindens beskytter" (Zakaria 2021: 5), mens informanten Jafar fortæller, at islam giver kvinden en højere værdi i religionen (Jafar 2021: 14).

Flere informanter opfatter sandhedsværdien i deres konstruktion af muslimsk maskulinitet som normativ og fastlåst, men de definerer den alle forskelligt. De forskellige udlægninger af, hvad muslimsk maskulinitet er, afspejler, at religion er dynamisk og tolkes af informanterne i samspil med deres kultur, etnicitet og tilhørsforhold til Danmark, og de er et eksempel på, at sociale kategorier ikke er statiske. Mændenes forståelse af muslimsk maskulinitet er således ikke nødvendigvis forankret i religiøse helligtekster, men er snarere et udtryk for den konstruerede maskulinitetsopfattelse mændene kan være socialiserede til at have gennem deres opvækst, etnicitet og miljø.

De forskellige definitioner af en muslimsk mand kan forklares gennem den eksisterende forskning på området. Petersen og Vinding argumenterer for, at der ikke findes en alment anerkendt fortolkning af islam, selvom nogle muslimer kan tale normativt om islam (Petersen & Vinding 2020: 39). Petersen og Vinding fremhæver også, at muslimer udvælger dele af religionen, når de skaber mening og fortolker verden omkring sig, hvilket naturligt resulterer i et fravalg af andet materiale fra religionen. Netop dette er med til at forklare informanternes forskellige konstruktioner af muslimsk maskulinitet.

Flere af mændene oplever endvidere en negativ opmærk-

somhed forbundet med deres religiøse og etniske baggrund og dermed også en begrænsning af deres sociale handlerum baseret på deres synlige religiøse og etniske markører. Hamza, der arbejder som sygeplejerske, fortæller, at han som konsekvens af de stereotypificerende forestillinger, der er om muslimske mænd, var nødt til at barbere sit skæg af:

Hamza: Jeg kan huske de gange, hvor jeg havde skæg, kunne jeg mærke, at nogle af mine patienter blev lidt utrygge ved mig. Fordi jeg ligner sådan en muslim eller begyndte at ligne en muslim... Så fjernede jeg det bare (Hamza 2021: 17).

Hamza er altså bærer af stigma, baseret på sine synlige religiøse og etniske markører. Han oplever, at der ikke er plads til muslimske normer og traditioner, og at hans maskulinitet i hverdagen på baggrund af disse mistænkeliggøres.

Hamzas oplevelse stemmer fint overens med forskningen. Ifølge Gerami og Hervik findes der i Vesten en række stereotype forestillinger af muslimske mænd, hvor mændene på baggrund af deres synlige stigma bliver nødt til at opgive muslimske maskulinitetsværdier (Hervik 2002; Gerami 2004). Skægget er ikke i sig selv et miskrediterende karaktertræk, men i intersektion med Hamzas synlige etniske markører gør det, at Hamza oplever at blive positioneret som utryghedsskabende, når han i sit arbejde taler med majoritetsetniske mennesker. Hamzas sorte hår, skæg og brune hud bliver dermed en synlig stereotyp på det, Gerami argumenterer for er den mest klassiske vestlige forestilling om muslimske mænd, nemlig som skæggede pistolbærende terrorister (Gerami 2004; Mertz 2005: 61). Som en konsekvens heraf oplever Hamza, at hans sociale handlerum begrænses, og han føler sig nødsaget til at barbere sit skæg af for ikke at blive positioneret ud fra negative forestillinger om ham som mand.

Håndteringsstrategier

I mændenes fortællinger illustreres det, hvorledes mændenes sociale handlerum begrænses i intersektionen af en række sociale differentieringsformer. Men til trods for denne begrænsning finder mændene måder at håndtere oplevede positioneringer, stigma og andetgørelse ved at anvende bestemte strategier.

Disse gennemgås i denne anden analysedel. Analysen understreger, at positionering er en gensidig social proces, hvor positioner forhandles. Det vil sige, at selvom mændene oplever sig placeret i bestemte positioner udefra, betyder det ikke, at mændene ikke kan forhandle med disse og re- eller modpositionere sig.

Overordnet viser der sig i empirien et mønster af, at mændene overordnet anvender fire håndteringsstrategier. Disse er assimileringstrategien, den kompromissøgende strategi, distanceringsstrategien og kapitaliseringsstrategien. Håndteringsstrategierne, som mændene anvender, er dog ikke statiske, og samtlige mænd vælger eller fravælger bestemte måder at håndtere positioneringer, stigma og andetgørelse, på baggrund af hvor givende eller frugtbare de vurderer, at strategierne vil være. Det betyder, at samtlige af de interviewede mænd har dét til fælles, at de løbende i deres liv anvender håndteringsstrategierne forskelligt i grænselandet mellem minoritet og majoritet. For nogle af mændene er måden, de positionerer sig på, overordnet konsistent i deres fortælling, men for andre har disse positioner ændret sig radikalt afhængigt af livsforløb og livsovergange. Der viser sig et generelt billede af, at det særligt er overgangene fra barn til ung og fra ung til voksen, der har den mest signifikante betydning for mændenes måde at håndtere at blive positioneret og for deres oplevelser og erfaringer som minoriteter i majoritetsfeltet.

Assimileringsstrategien

I sine unge dage følte Amir sig ofte anderledes og andetgjort, og i et forsøg på at undgå oplevelsen af at blive positioneret som den anden valgte han som ung at assimilere sig så meget som muligt:

Amir: Jeg drak en masse alkohol, jeg gik i byen hver weekend, jeg havde kærester. Det med svinekød har aldrig vakt interesse i mig, men kun for at vise danskere, at jeg kan. Så gjorde jeg det, jeg spiste det. (Amir 2020: 12).

Amir fortæller, at han valgte at gå på kompromis med sine egne religiøse og personlige værdier i et forsøg på at blive accepteret som dansker. Hans fortælling minder om Hassans:

Hassan: Altså jeg har da været ude at drikke. Taget stoffer og lavet en masse dumme ting. (...) Jeg ville jo gerne være en del af samfundet. Men det var jo lige meget, hvad jeg gjorde. Jeg følte ikke, at jeg kunne være en del af samfundet. (...) Jeg tror også bare, at det er oprindelse, hudfarve, navnet. Det er lige meget, hvad du gjorde. Du fik kun anerkendelse for det, du kunne vise, og det var altså bare en lille anerkendelse (Hassan 2020: 10).

Hassan fortæller, hvordan han som ung forsøgte at assimilere sig i det danske samfund i et forsøg på at overkomme de stigma og etniske grænsedragninger, han oplevede. Men til trods for sit forsøg på at være ligesom sine daværende jævnaldrende oplevede han kun midlertidig social accept for sine handlinger frem for en reel anerkendelse af ham som individ.

Amirs og Hassans fortællinger vidner om, hvordan de anvendte assimileringstrategien. Denne strategi anvendes også af flere af de andre informanter og er især fremtrædende i mændenes ungdom, hvor flere af mændene følte en stærk trang til at passe ind blandt majoritetsbefolkningen. Strategien viser sig dog for flere af mændene, også for Amir og Hassan, ikke at være succesfuld i længden, da de ikke oplever reelt at blive inkluderet i majoritetsbefolkningen. Således fortæller Amir, at han på trods af sine ihærdige forsøg på at assimilere sig stadig oplevede sig andetgjort:

Amir: Du er da ikke dansk! Nej, ved Gud er jeg ikke dansk, men det er jo, hvordan du definerer dansk. Er det at spise svinekød og drikke snaps, fejre jul, det har jeg også gjort, jeg har også drukket snaps, jeg har også spist svinekød. Jeg har gjort alt det, jeg kunne, men alligevel, det er hårfarve, øjenfarven, der bestemmer (Amir 2020: 5).

Amir oplevede altså, at hans forsøg på at assimilere sig ikke var tilstrækkelige til at sløre de synlige stigma, som han positioneres på baggrund af i mødet med majoritetsbefolkningen. På baggrund af denne erkendelse valgte han at repositionere sig ved at ændre håndteringsstrategi. Han distancerede sig fra majoritets-samfundet og fandt en anden omgangskreds, som i dag kun består af minoritetsetniske mennesker. At Amir på baggrund af den kontinuerlige oplevelse af stigmatisering og andetgørelse i spændingsfeltet mellem minoritet og majoritet bevidst valgte at ændre håndteringsstrategi illustrerer hans agency. Han udviste

således kapacitet til aktivt at handle og repositionere sig i forhold til den positionering og andetgørelse, han oplevede udefra.

Distanceringsstrategien

Amir valgte, som det er fremgået ovenfor, på baggrund af sin oplevelse af konstant at blive andetgjort at skifte håndteringsstrategi fra assimilering- til distanceringsstrategi. Distanceringsstrategien, som er en diametral modsætning til assimileringstrategien, anvendes af mændene, når de oplever, at de ikke kan blive en del af det danske majoritetssamfund, uanset hvad de gør. Strategien anvendes for eksempel af Zakaria:

Zakaria: Tja, nu går jeg mest med muslimer med vilje. Jeg går i skole med muslimer, arbejder med muslimer, jeg prøver at holde mig så meget som muligt sammen med muslimer for at undgå ja, for at undgå at gå sammen med ikke-muslimer, som ikke kan forstå mine tanker, ikke kan forstå mig, og hvorfor jeg vil bede, hvorfor jeg vil faste, hvorfor det ene og hvorfor det andet. Jeg har selv gået i skole i Jylland i et års tid, og det var nærmest kun med danskere, og de er jo ikke ... de ved ikke, hvordan man skal snakke med en muslim. Så det endte tit galt. (...) Et eksempel er det der med, at de hele tiden spørger, hvorfor man ikke spiser svin. I starten er det uskyldigt, men så bliver det mere en slags mobning, at "spiser du ikke svin, det smager godt" eller "ej, prøv den her bacon" (Zakaria 2021: 1-2).

Fortællingen illustrerer, at Zakaria har taget et aktivt valg om at distancere sig fra majoritetssamfundet på flere måder: gennem sin uddannelse, på arbejdsmarkedet og i sin fritid. Han begrundet det med, at han ikke vil omgås mennesker, som ikke forstår ham, hans tanker og hans valg. Zakarias begrundelse kan forstås som et udtryk for, at han ikke føler sig forstået, accepteret eller anerkendt som menneske i mødet med majoriteten. Hans valg af distanceringsstrategien kan dermed forstås som et udtryk for, at han ved at distancere sig fra majoriteten undgår at føle sig ekskluderet og andetgjort. Hans fortælling minder om Amirs, idet Amir ligeledes valgte at distancere sig i et forsøg på at undgå at føle sig andetgjort.

Den kompromissøgende strategi

Imellem assimileringstrategien og distanceringsstrategien viser der sig et mønster i empirien, der peger i retning af, at flertallet af mændene i større eller mindre grad anvender den kompromissøgende strategi, når de oplever sig positioneret i mødet med majoriteten. Det gælder for eksempel Hamza, der som tidligere fortalt valgte at fjerne sit skæg, da han oplevede, at hans patienter følte sig utrygge, når han lod det gro, fordi han så "lignede lidt en muslim" (Hamza 2021: 17). Dog fortæller Hamza også, at han altid beholder lidt af sit overskæg: "Jeg har altid et overskæg lige meget hvad, om jeg er sådan halv barberet, så har jeg stadigvæk lidt på toppen, ikke? Det er sådan et levn fra min afghanske kultur" (Hamza 2021: 17). Hamza anvender således aktivt en kompromissøgende strategi til at håndtere sin oplevelse af at blive positioneret på en negativ måde af sine patienter, fordi de bliver utrygge ved, at han "ligner en muslim", når han som brun mand lader sit skæg gro. Dette eksempel illustrerer også, hvorledes Hamzas skæg bliver et symbol på noget utrygt i intersektionen mellem Hamzas etnicitet og køn. At han er en brun mand får en reel konsekvens for hans virke som sygeplejerske i majoritetssamfundet.

Den kompromissøgende strategi anvendtes også af flere af mændene som unge, når de gerne ville bevare en tilknytning til det sociale fællesskab på deres uddannelsesinstitution, men samtidig ønskede at stå fast på bestemte religiøse værdier som eksempelvis ikke at drikke alkohol. Dette fortæller informanten Jamal om i følgende:

Jamal: Der var et sted, som hedder Torvet, som er et sted, hvor alle mødtes i 7., 8., 9. klasse, og der kan jeg huske, at folk blev ... Det var der, hvor folk blev introduceret til rygning og druk, og det gjorde jeg også, men jeg tror et eller andet sted, at jeg gjorde op med mig selv, om jeg ville være den person, der ikke gjorde det. Der meldte jeg ud klart, at det rører jeg ikke ved (...), der kan jeg huske, at mine venner, de var sådan okay. (...) så syntes de også, det var fedt, at jeg alligevel kom og sad og snakkede med dem og havde det socialt med dem, men havde mine grænser (Jamal 2020: 5).

Fortællingen illustrerer, hvorledes Jamal formår både at holde fast i sine egne grænser og at indgå i majoritetsfællesskabet ved

at indgå i et kompromis. Den kompromissøgende strategi kan således anvendes kontekstuel i mændenes navigationen mellem minoritet og majoritet.

Kapitaliseringsstrategien

Udover assimileringstrategien, distanceringsstrategien og den kompromissøgende strategi trækker en række af mændene på kapitaliseringsstrategien. Ifølge Jensen (2011) er dette en form for håndteringsstrategi, der særligt anvendes blandt unge etniske minoritetsdrengene, der trækker på negative forestillinger om dem selv som hårde, farlige og frække (Jensen 2011:70). Jensen illustrerer yderligere, hvorledes etniske minoritetsmænd kapitaliserer på den andetgørelse, de oplever, og hvordan de andetgørende diskurser skaber en symbolsk værdi i deres positionering (Jensen 2011: 66-73). Dette er informanten Ali et eksempel på. Som nævnt i afsnittet om maskulinitetspositioner, forklarer Ali, hvordan han og hans venner tog mediernes stereotype billeder af dem til sig og kapitaliserede på de negative forestillinger ved at trække på bestemte karakteristika og positive symbolværdier fra stereotyperne. Eksempelvis at være hypermaskulin, stor og stærk. Denne håndteringsstrategi synes Ali og andre mænd dog primært at anvende i deres ungdom. Når mændene stifter familie og ifølge dem selv falder mere til ro, gør de brug af en mere kompromissøgende strategi, hvor de forsøger at balancere en position imellem minoritet og majoritetet. De trækker derfor på kultur og værdier fra både det danske samfund og deres etniske, religiøse og kulturelle baggrund. I den eksisterende forskning, hvor Jensen (2011) illustrerer, hvorledes etniske minoritetsmænd kapitaliserer på den andetgørelse, de oplever, og hvordan de andetgørende diskurser skaber en symbolsk værdi i deres position (Jensen 2011: 66-73).

Konklusion

Artiklens analyse har vist, hvordan etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund oplever, at deres maskulinitet positioneres, og hvorledes de anvender bestemte strategier til at håndtere positioneringerne. Mændene har alle fortællinger og oplevelser, som viser, at de fra barnsben har fået en bevidsthed om

deres anderledeshed baseret på deres synlige etniske og religiøse markører som hudfarve, hårfarve, navn eller skæg. Analysen viser, at mændene oplever at besidde en marginaliseret maskulinitet, der tillægges negative karakteristika, hvor de fremstilles som uciviliserede, farlige, voldsparate og fremmede. Mændenes maskulinitet positioneres dermed på baggrund af andetgørelsesprocesser, der knytter sig til deres muslimske baggrund, etnicitet og køn. Mændene oplever deres maskulinitet positioneret i spændingsfeltet mellem minoritet og majoritet, hvor de oplever sig fremmedgjorte gennem andetgørelsesprocesserne. Til trods for dette finder mændene måder at håndtere deres oplevede positioneringer, stigma og andetgørelse. Deres fortællinger viser, at de udvikler en række håndteringsstrategier som et svar på deres oplevede positioneringer. Håndteringsstrategierne er dynamiske og kan ændre sig, afhængigt af om mændene begår sig blandt andre etniske minoritetspersoner eller blandt den majoritetsetniske befolkning. Empirien peger i retning af, at mændene primært anvender fire håndteringsstrategier: assimilering, kompromissøgning, distancering og kapitalisering.

Assimilering er en strategi, mændene gør brug af i et forsøg på at overkomme oplevelsen af at blive andetgjort. De forsøger derfor at følge majoritetsbefolkningens normer og værdier. Distancering bruger mændene typisk som strategi, når de aktivt vælger at distancere sig fra majoritetssamfundet. Ved denne strategi ses der en tendens til, at de, der anvender den, skaber en stærkere tilknytning til et religiøst, etnisk eller kulturelt fællesskab, som de identificerer sig med. Kompromissøgning er en strategi, der anvendes til at vedligeholde en tilknytning til både minoritetsfællesskabet og majoritetsfællesskabet. Det er en meget fleksibel strategi, hvor mændene selv vurderer graden af kompromis, de er villige til at indgå i specifikke kontekster. Kapitaliseringsstrategien anvendes af mændene, når de oplever at kunne opnå positive karakteristika eller symbolværdi ved at trække på negative positioneringer af dem selv. Endvidere viser resultaterne, at nogle af informanterne trækker på deres religion for at validere deres maskulinitet, hvor de selv opstiller en dikotomi mellem ikke-muslimske mænds maskulinitet og muslimske mænds maskulinitet, som opfattes af mændene som mere rigtig og maskulin.

Artiklens overordnede konklusion er, at etniske minoritetsmænd med muslimsk baggrund oplever, at deres maskulinitet positioneres på baggrund af stereotype forestillinger, som kob-

ler deres etnicitet, køn og religion med negative forestillinger. Samtlige mænd har derfor udviklet håndteringsstrategier, der gør deres maskulinitet flerdimensionel, hvor de modererer og forhandler om den og deres etnicitet og religion, afhængigt af de positioneringer de oplever og den kontekst, de befinder sig i.

Abstract

Media discourse research in Denmark shows that ethnic minority men with Muslim background are portrayed based on negative gender stereotypes, where they are portrayed as uncivilized, violent, and aggressive. Based on the media discourse research, this article analyzes how ethnic minority men with Muslim background experience their masculinity being positioned in interaction with the Danish majority. Furthermore, which coping strategies they employ in order to deal with the experienced positioning. The study is based on 15 interviews with ethnic minority men with Muslim background, all of whom were either born or raised in Denmark. The results of the article show that all of the interviewed men experience that they are positioned on the basis of negative stereotypes based on their masculinity in intersection with religion, ethnicity and age, and that their masculinity is marginalized in Danish society. The analysis also shows that men use specific coping strategies to deal with the perceived positionings. The theoretical framework of the article consists of theories of masculinity, intersectionality, othering, agency and social identity.

Litteraturliste

- Andreassen, Hanne Rikke. 2007. *Der er et yndigt land, Medier; minoriteter og danskhed*. København. Tiderne Skifter.
- Barth, Fredrik. 1969. *Ethnic Groups and Boundaries*. The United States of America, Illinois. Waveland Press.
- Christensen, Ann-Dorte. 2019. "Maskuliniteter, magt og intersektionalitet". *Politica*. 51. årg. nr. 1.
- Christensen, Ann-Dorte & Birte Siim. 2006. "Fra køn til diversitet – intersektionalitet i en dansk/nordisk kontekst". *Kvinder, Køn & Forskning*. Nr. 2-3.
- Christensen, Ann-Dorte, Sune Qvotrup Jensen & Jeppe Fuglsang Larsen. 2018. "Voksne etniske minoritetsmænd – marginalisering og intersektionalitet". *Kvinder, Køn & Forskning* 27 (4).
- Christensen, Ann-Dorte & Sune Qvotrup Jensen. 2020. "Intersektionalitet – social differentiering og empirisk mangfoldighed". *Tidsskrift for kønnforskning* 44 (2).

- Christensen Ann-Dorte, Jeppe Fuglsang Larsen & Sune Qvotrup Jensen. 2017. "Marginalized adult ethnic minority men in Denmark: The case of Aalborg East". I Thomas Johansson og Chris Haywood (red.): *Marginalized Masculinities: Contexts, Continuities and Change*. Oxford: Routledge.
- Connell, R.W. 1995. *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Connell, R.W. & Messerschmidt, J.W. 2005. "Hegemonic Masculinity, Gender & Society". London. SAGE Publications Inc.
- Crenshaw, Kimberl Williams. 1991. "Mapping the margins – Intersectionality, identity politics and violence against women of colour". *Stanford Law Review* 43.
- Davies, Bronwyn & Rom Harré. 1990. "Positioning: The Discursive Production of Selves". *Journal for the Theory of Social Behaviour*.
- Gerami, Shahin. 2004. "Islamist Masculinity and Muslim Masculinities". I *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. London. SAGE Publications Inc.
- Hervik, Peter. 2015. "Race, "race", racialisering, racisme og nyracisme". *Dansk Sociologi* 26 (1).
- Hervik, Peter. 1999. *Den generende forskellighed*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hervik, Peter. 2002. *Mediernes muslimer*. København. Nævnet for Etnisk ligestilling.
- Højgaard, Lis. 2010. "Kan man interviewe sig til viden – om køn?" *Dansk Sociologi* 1 (21).
- Hussain, Mustafa, Ferruh Yilmaz & Tim O'Connor. 1997. *Medierne, minoriteterne og majoriteten – en undersøgelse af nyhedsmedier og den folkelige diskurs i Danmark*. København. Nævnet for Etnisk Ligestilling.
- Jenkins, Richard. 2014. *Social Identity*. London. Taylor & Francis Ltd.
- Jenkins, Richard. 2008. *Rethinking ethnicity*. University of Sheffield, UK. SAGE Publications.
- Jensen, Sune Qvotrup. 2019. *Maskulinitet, køn og ekstrem islamisme*. Aalborg. Nationalt center for Forebyggelse af Ekstremisme.
- Jensen, Sune Qvotrup. 2010. "Masculinity at the margins – othering, marginality and resistance among young marginalized ethnic minority men". *NORMA – Nordic Journal for Masculinity Studies* 5 (1).
- Jensen, Sune Qvotrup. 2011. "Othering, identity formation and agency". *Qualitative Studies* 2 (2): 63-78.
- Jensen, Tine Gudrun & Anika Liversage (2007). *Om maskulinitet og manderoller blandt etniske minoritetsmænd*. København. VIVE.
- Lorentzen, Jørgen & Wencke Mühleisen. 2006. *Kjønnsforskning. En grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Necef, Mehmet Ümit. 2012. "Larmende Tavshed". *Antropologi* 66.
- Petersen, Jesper & Niels Valdemar Vinding. 2020. *Sharia og samfund – islamisk ret, etik og praksis i Danmark*. København: Samfundslitteratur.
- Prieur, Annick. 1999. "Etnicitet, maskulinitet, kriminalitet". *Social kritik: tidsskrift for social analyse og debat*.
- Reinicke, Kenneth. 2002. *Den hele Mand – Manderollen i Forandring*. København: Schönberg
- Røgilds, Flemming. 1995. *Stemmer i et grænseland: en bro mellem unge indvandrere og danskere?* Udgiver: Politisk revy.
- Søndergaard, Jeppe Kirkelund & Tarek Hussein. 2022. *Etnisk profilering – hovedresultater fra tre undersøgelser*. København: Institut for Menneskerettigheder.
- Walle, Thomas. 2004. "Menn og maskuliniteter i en minoritets-kontekst". I: Fuglerud, Ø (red.): *Andre bilder av «de andre»*. Oslo: Pax.